

Bruksela, 14 października 2024 r.
(OR. en)

14459/24

CLIMA 355
ENV 996
ONU 115
DEVGEN 147
ECOFIN 1140
ENER 502
MAR 159
AVIATION 138
ICAO 44

WYNIK PRAC

Od: Sekretariat Generalny Rady

Data: 14 października 2024 r.

Do: Delegacje

Nr poprz. dok.: 14218/24

Dotyczy: Przygotowania do 29. Konferencji Stron (COP29) Ramowej konwencji
Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC)
(Baku, 11–22 listopada 2024 r.)
– Konkluzje Rady

Delegacje otrzymują w załączniku konkluzje Rady na powyższy temat, w wersji zatwierdzonej przez Radę na jej 4050. posiedzeniu, które odbyło się w dniu 14 października 2024 r.

**Przygotowania do 29. Konferencji Stron (COP29) Ramowej konwencji Narodów
Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC)**

(Baku, 11–22 listopada 2024 r.)

- Konkluzje Rady -

RADA UNII EUROPEJSKIEJ:

PILNA POTRZEBA DZIAŁAŃ W DZIEDZINIE KLIMATU

1. **PODKREŚLA**, że zmiana klimatu stanowi egzystencjalne zagrożenie dla ludzkości, ekosystemów i różnorodności biologicznej, a także dla pokoju i bezpieczeństwa i dotyczy wszystkich krajów, terytoriów i regionów; **WYRAŻA GŁĘBOKIE ZANIEPOKOJENIE** rosnącą intensywnością i częstotliwością ekstremalnych zdarzeń pogodowych na całym świecie, w tym fal upałów, pożarów lasów, susz i powodzi; **UBOLEWA** nad ich wpływem na zdrowie ludzi, różnorodność biologiczną, ekosystemy lądowe i morskie oraz nad coraz większą liczbą ofiar śmiertelnych; oraz **PODKREŚLA** pilną potrzebę wzmocnienia globalnej reakcji na kryzys klimatyczny w tej krytycznej dekadzie poprzez podjęcie przez wszystkie kraje – zgodnie z celami porozumienia paryskiego – ambitnych i znacznie wzmocnionych działań łagodzących i przystosowawczych przyczyniających się do ochrony ludzi, ich źródeł utrzymania, gospodarki, systemów żywnościowych, różnorodności biologicznej i ekosystemów.
2. **PODKREŚLA** potrzebę szybkiej globalnej transformacji gospodarki i społeczeństw tak, by były neutralne dla klimatu, odporne, korzystne dla przyrody, oparte na obiegu zamkniętym oraz zasobooszczędne i by zapewniały nowe i godne miejsca pracy oraz wzrost gospodarczy na całym świecie. Transformacja ta musi odbywać się w takim tempie i na taką skalę, jakie pozwolą utrzymać globalne ocieplenie w granicach 1,5 °C, przy czym musi być sprawiedliwa, sprzyjać włączeniu społecznemu i przestrzeganiu praw człowieka oraz powinna zapewniać, aby nikt nie został pominięty. **OCZEKUJE** współpracy z partnerami na świecie, by wykorzystywać możliwości i podejmować wyzwania, jakie stworzy ta transformacja.

3. ZWRACA UWAGĘ na możliwości i dodatkowe korzyści, jakie ambitne działania w dziedzinie klimatu dają nie tylko planecie i światowej gospodarce, ale również ludziom, w postaci lepszych warunków życia, zdrowia, większego bezpieczeństwa wodnego, zrównoważonych systemów żywnościowych i przystępnych cen energii. PODKREŚLA, że wszystkie społeczeństwa mogą odnieść korzyści ze sprawiedliwej i uczciwej transformacji ekologicznej prowadzącej do nowego ekologicznego modelu gospodarczego, jeśli zachowają przy tym konkurencyjność gospodarczą i zwiększą włączenie społeczne poprzez inwestowanie w edukację, naukę, innowacje oraz zielone miejsca pracy i umiejętności. PRZYPOMINA, że koszty niepodjęcia działań znacznie przewyższają koszty uporządkowanych i sprawiedliwych ścieżek transformacji. PODKREŚLA ponadto, że procesy wdrażania porozumienia paryskiego, Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i planu działania z Addis Abeby są ze sobą ściśle powiązane.
4. PRZYPOMINA, że podejmując działania w związku ze zmianą klimatu, wszystkie strony powinny chronić, respektować i wspierać prawa człowieka, prawo do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, prawa ludności rdzennej – określone w Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach ludności rdzennej – prawa społeczności lokalnych, migrantów, dzieci i młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz osób w trudnej sytuacji, a także równość płci, wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt oraz sprawiedliwość międzypokoleniową; powinny także uwzględniać swoje zobowiązania w tej dziedzinie. W związku z tym DOCENIA pracę Specjalnego Sprawozdawcy ds. Promocji i Ochrony Praw Człowieka w Kontekście Zmiany Klimatu. PODKREŚLA, że znaczący udział i zaangażowanie społeczeństwa oraz zapewnienie mu – w tym społeczeństwu obywatelskiemu, osobom młodym i wszystkim zainteresowanym stronom – dostępu do informacji, mają kluczowe znaczenie dla wspierania sprawiedliwości i uczciwości społecznej oraz włączenia społecznego w globalnej transformacji prowadzącej do neutralności klimatycznej i odporności planety. POWTARZA, że UE pozostaje przywiązana do tych wartości.

5. UZNAJE współzależność między utratą różnorodności biologicznej, zmianą klimatu, zanieczyszczeniem i degradacją gruntów; PONOWNIE WYRAŻA zaniepokojenie poważnym i pilnym charakterem potrójnego kryzysu planetarnego, na który składają zjawiska powiązane ze sobą i wzajemnie się wzmacniające: zmiana klimatu, utrata różnorodności biologicznej i zanieczyszczenie, a także pustynnienie, degradacja gruntów, gleby i oceanów oraz niedobór wody, powodzie, susze i wylesianie, które stanowią globalne zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju. POTWIERDZA swoje zobowiązanie do reagowania na te pilne zjawiska w sposób skuteczny, zintegrowany i spójny, z wykorzystaniem strategii przynoszących wzajemne korzyści, z silnymi zabezpieczeniami społecznymi i środowiskowymi, w tym poprzez rozwiązania oparte na zasobach przyrody, ochronę różnorodności biologicznej i odtwarzanie ekosystemów; PODKREŚLA potrzebę zminimalizowania kompromisów, zwłaszcza w odniesieniu do użytkowania gruntów i biomasy; JEST GŁĘBOKO ZAANGAŻOWANA w realizację – przy wzajemnym wsparciu – porozumienia paryskiego i globalnych ram różnorodności biologicznej z Kunmingu/Montrealu oraz w osiągnięciu globalnej neutralności degradacji gruntów, a także WZYWA do ściślejszej i wzmocnionej współpracy oraz wzmocnienia synergii między powyższymi aktami a innymi umowami wielostronnymi.
6. PODKREŚLA, że 16. Konferencja Stron Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD), 29. Konferencja Stron Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) oraz 16. Konferencja Stron konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia (UNCCD) stanowią wyjątkową okazję do tego, by konwencje z Rio wzmacniały się nawzajem oraz wzmacniały Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i jej cele zrównoważonego rozwoju; WSPIERA także zwiększoną współpracę na szczeblu krajowym w zakresie ustalonych na poziomie krajowym wkładów (NDC), krajowych planów adaptacji i krajowych strategii i planów działania na rzecz różnorodności biologicznej oraz prace wspólnej grupy łącznikowej konwencji z Rio w celu zbadania możliwości wspólnych działań w ich ramach.

7. UWAŻA Szczyt Przyszłości za kamień milowy w systemie wielostronnym i w realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE międzynarodowe wysiłki na rzecz podjęcia konkretnych kroków w odpowiedzi na nowe wyzwania i możliwości, przed którymi stoimy obecnie i stanimy w przyszłości, dla dobra całej ludzkości i przyszłych pokoleń, w tym przekształcenie globalnej architektury finansowej w odpowiedzi na poważne wyzwania gospodarcze, z którymi zmagają się zwłaszcza kraje rozwijające się, takie jak trudności z obsługą zadłużenia, inflacja i skutki zmiany klimatu, przy jednoczesnym poszanowaniu mandatów i procesów międzynarodowych instytucji finansowych.
8. WYRAŻA GŁĘBOKIE ZANIEPOKOJENIE szkodami dla klimatu i środowiska, a także ogromnym ludzkim cierpieniem powodowanym przez toczące się konflikty zbrojne na całym świecie; jest też poważnie zaniepokojona faktem, że problemy te zagrażają skutecznym globalnym działaniom mającym na celu przeciwdziałanie potrójnemu kryzysowi planetarnemu. PODKREŚLA, że oprócz zagrożenia dla światowego bezpieczeństwa i stabilności wojny mają poważne wtórne skutki dla bezpieczeństwa energetycznego i żywnościowego, a społeczność międzynarodowa musi pilnie i zdecydowanie na nie reagować. Z całą mocą PONOWNIE POTEPIA wojnę napastniczą Rosji przeciwko Ukrainie, która to wojna nie tylko rażąco narusza prawo międzynarodowe i powoduje masowe ofiary śmiertelne i negatywne skutki zdrowotne, w tym wśród ludności cywilnej, ale też powoduje bezpośrednie szkody dla przyrody i długoterminową degradację środowiska, stwarza ryzyko dla bezpieczeństwa jądrowego oraz opóźnia bardzo potrzebne działania w dziedzinie zmiany klimatu. MAJĄC NA UWADZE, że na mocy prawa międzynarodowego Rosja jest odpowiedzialna za wszelkie szkody spowodowane jej agresją na Ukrainę, z uznaniem odnosi się do ustanowienia rejestru szkód dotyczącego Ukrainy i trwające przygotowania do utworzenia komisji ds. roszczeń jako pierwsze kroki w kierunku utworzenia kompleksowego mechanizmu rekompensat dla Ukrainy za szkody wojenne spowodowane agresją Rosji, w tym szkody w środowisku. PONOWNIE PODKREŚLA również poważne obawy dotyczące ostatnich wydarzeń na Bliskim Wschodzie, wyrażone przez Radę Europejską.

9. **PODKREŚLA** znaczenie, jakie miało szóste sprawozdanie oceniające Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) dla pozytywnego zakończenia pierwszego globalnego przeglądu (GST). **ZWRACA UWAGĘ** na strategiczne znaczenie ocen IPCC dla określania najlepszych działań oraz **PODKREŚLA**, jak ważne jest kompleksowe i terminowe dostarczanie wyników prac wszystkich grup roboczych IPCC w ramach siódmego cyklu oceny do celów drugiego globalnego przeglądu, gdyż jednym z podstawowych filarów działań w dziedzinie klimatu pozostają najlepsze dostępne dane naukowe.

ZAPEWNIENIE REZULTATÓW W BAKU

10. **WZYWA DO** wypracowania w Baku ambitnego i wyważonego rezultatu, który: (i) utrzyma wzrost temperatury poniżej 1,5 °C zgodnie z najlepszymi dostępnymi danymi naukowymi, w szczególności z najnowszymi sprawozdaniami IPCC, (ii) przybliży nas wszystkich do osiągnięcia odporności w perspektywie długoterminowej oraz (iii) będzie określał uzgodniony skuteczny, osiągalny i ambitny nowy zbiorowy cel ilościowy.
11. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** „mapę drogową misji 1,5 °C”, która ma być realizowana przez trojkę prezydencji COP: ZEA, Azerbejdżan i Brazylię, i **WZYWA** tę trojkę do dalszego przewodzenia działaniom na rzecz ambitniejszych NDC dostosowanych do celu 1,5 °C, zwiększania dynamiki politycznej i podnoszenia poziomu ambicji w różnych obszarach porozumienia paryskiego, w oparciu o najlepszą dostępną wiedzę naukową.
12. **PODKREŚLA** potrzebę wspólnego stosowania decyzji będącej wynikiem globalnego przeglądu i wdrożenia wszystkich jej aspektów oraz odzwierciedlania ich we wszystkich istotnych obszarach prac w ramach porozumienia paryskiego. **PODKREŚLA**, że decyzję będącą wynikiem globalnego przeglądu należy wdrożyć w szczególności w zbliżającej się rundzie przedstawiania NDC, a także w ramach rocznego dialogu na temat globalnego przeglądu, dialogu prowadzonego przez ZEA, programu prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu oraz programu prac na rzecz sprawiedliwej transformacji. **PODKREŚLA** szczególne znaczenie dialogu prowadzonego przez ZEA dla zapewnienia pomyślnego wdrożenia całej decyzji będącej wynikiem globalnego przeglądu.

13. **PODKREŚLA** znaczenie programu prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu dla pilnego zwiększenia poziomu ambicji działań w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i zakresu ich wdrażania w tej krytycznej dekadzie, tak by uzupełniały globalny przegląd, i **ZOBOWIĄZUJE SIĘ** do kontynuowania konstruktywnej współpracy ze stronami i innymi interesariuszami w celu wymiany doświadczeń, określania synergii i wzmacniania wielostronnej współpracy zmierzającej do propagowania silnych polityk krajowych, zbadania, w jaki sposób polityki sektorowe mogą przyczyniać się do realizacji działań i ambicji w dziedzinie klimatu, oraz umożliwienia państwom czynienia postępów we wdrażaniu i wzmacnianiu przyszłych zobowiązań, aby wspólnie utrzymać możliwość realizacji celu 1,5 °C. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** temat programu prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu na 2024 r.: „Miasta: budynki i systemy miejskie”. **WYRAŻA ZANIEPOKOJENIE** dotychczasowym brakiem postępów w ramach procesu przewidzianego w programie prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu. **WZYWA** wszystkie strony do konstruktywnego zaangażowania się w merytoryczne dyskusje na temat środków łagodzących oraz do poparcia na COP29 znaczącej i ambitnej decyzji dotyczącej programu prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu, która odzwierciedli przesłania wysokiego szczebla na temat globalnych dialogów i wydarzeń ukierunkowanych na inwestycje w ramach tego programu prac, lecz także nawiąże do postępów we wdrażaniu globalnego przeglądu oraz będzie przedstawiać oczekiwania wobec zbliżającej się rundy przedstawiania NDC. **DOSTRZEGA**, że program prac w zakresie łagodzenia zmiany klimatu może przyczynić się do opracowania nowych, wysoce ambitnych NDC oraz stymulować podejmowanie przez publiczne i prywatne strony zainteresowane działań wykraczających poza UNFCCC, przyczyniając się do tworzenia nowych miejsc pracy i do wzrostu gospodarczego na całym świecie.
14. **PODKREŚLA** znaczenie programu prac na rzecz sprawiedliwej transformacji; **ZOBOWIĄZUJE SIĘ** i **WZYWA** wszystkie strony do konstruktywnej pracy nad ścieżkami sprawiedliwej transformacji, które byłyby ukierunkowane na człowieka i nie pozostawiały nikogo w tyle, oraz do zwiększania zdolności do przeprowadzenia sprawiedliwej transformacji na własnym terytorium w oparciu o inkluzywny, głęboki i skuteczny dialog społeczny oraz pełny, równy i znaczący udział wszystkich stron, w tym interesariuszy niebędących stronami.

15. PRZYPOMINA o konkluzjach Rady z dnia 8 października 2024 r. w sprawie międzynarodowego finansowania działań w związku ze zmianą klimatu; **PODKREŚLA** znaczenie osiągnięcia porozumienia w sprawie nowego zbiorowego celu ilościowego (NCQG) w odniesieniu do finansowania działań w związku ze zmianą klimatu oraz **POTWIERDZA** konstruktywne zaangażowanie UE w odnośne dyskusje. **PODKREŚLA** potrzebę szerokiego i transformacyjnego podejścia przy opracowywaniu nowego celu jako części globalnych ram finansowania działań w związku ze zmianą klimatu; ramy te zakładają, że wszystkie źródła finansowania – krajowe i międzynarodowe, publiczne i prywatne – uzupełniają i wspomagają się wzajemnie, a także uwzględniają różne kombinacje metod finansowania. **PODKREŚLA**, że finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu jest drogą do osiągnięcia globalnych celów klimatycznych. W tym kontekście **PODKREŚLA**, jak ważne dla opracowania NCQG jest przyjęcie zintegrowanego, wielowarstwowego podejścia. **ZAZNACZA**, że cel ten powinien w szerszy sposób odzwierciedlać globalne i krajowe wysiłki na rzecz uruchamiania finansowania działań w związku ze zmianą klimatu za pomocą środków mających na celu wzmocnienie otoczenia sprzyjającego uspołnieniu przepływów finansowych na całym świecie ze ścieżką prowadzącą do osiągnięcia celów porozumienia paryskiego i odblokowania przepływów inwestycyjnych, zwłaszcza w krajach rozwijających się. W jego centrum powinno się znaleźć przekazane i uruchomione międzynarodowe finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu, pochodzące od szerszej grupy podmiotów wnoszących wkład, w tym od państw, które są w stanie go wnieść. Takie rozszerzenie grupy podmiotów wnoszących wkład stanowi okazję do zwiększenia finansowania w celu wsparcia krajów i społeczności podatnych na zagrożenia oraz odzwierciedla silną globalną solidarność z nimi. **KŁADZIE NACISK** na potrzebę poszerzenia grupy podmiotów wnoszących wkład jako warunku koniecznego do opracowania ambitnego NCQG, odzwierciedlającego ewolucję odnośnych zdolności ekonomicznych i rosnących udziałów w globalnych emisjach gazów cieplarnianych od początku lat 90. XX w. oraz ich dynamiczny charakter. **PRZYZNAJE**, że w ramach globalnych wysiłków kraje rozwinięte powinny nadal odgrywać wiodącą rolę w mobilizowaniu finansowania działań w związku ze zmianą klimatu z wielu różnych źródeł oraz za pomocą wielu różnych instrumentów i kanałów. **PODKREŚLA**, że główna część NCQG powinna być wykorzystywana w sposób ukierunkowany, zapewniający – w szczególności krajom i społecznościom podatnym na zagrożenia – skuteczne, dostępne i odczuwalne wsparcie w osiąganiu wyników w terenie. **PRZYZNAJE** ponadto, że wiele krajów rozwijających się już przekazuje i uruchamia finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu, w tym za pośrednictwem specjalnych funduszy klimatycznych, wielostronnych banków rozwoju, krajowych instytucji finansowania rozwoju oraz w ramach współpracy Południe-Południe. **ZACHEĆCA** wszystkie podmioty wnoszące wkład do zgłaszania kwot przekazanego i uruchomionego finansowania działań w związku ze zmianą klimatu w celu poprawy przejrzystości i umożliwienia ściślejszej koordynacji, komplementarności i spójności między różnymi podmiotami zapewniającymi finansowanie i innymi podmiotami, ponieważ wiąże się to z możliwością stymulowania większego finansowania działań w związku ze zmianą klimatu.

16. PRZYPOMINA, że art. 6 porozumienia paryskiego ma potencjał, by zwiększyć poziom ambicji i wypełnić lukę w dążeniu do ograniczenia globalnego ocieplenia, pod warunkiem zapewnienia przejrzystości i integralności środowiskowej. PODKREŚLA, że należy nadal koncentrować się na wewnętrznej redukcji emisji oraz że kompensacja nie może być wykorzystywana do odraczania niezbędnych redukcji emisji. WZYWA strony do konstruktywnego zaangażowania się w osiągnięcie w Baku porozumienia, które przyczyni się do osiągnięcia długoterminowych celów porozumienia paryskiego, będzie sprzyjało zwiększaniu ambicji, ułatwi postępy, wesprze inwestycje transformacyjne, umożliwi zrównoważony rozwój i zapewni integralność środowiskową, przy jednoczesnym utrzymaniu zabezpieczeń społecznych, poszanowaniu, ochronie i przestrzeganiu praw człowieka – w tym praw ludności rdzennej określonych w Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach ludności rdzennej – oraz zabezpieczeniu różnorodności biologicznej i naturalnych pochłaniaczy przed zagrożeniami związanymi z klimatem. WZYWA do utworzenia kompleksowych zasad dotyczących art. 6, aby przyczynić się do niezbędnego zwiększenia globalnych ambicji i osiągnięcia redukcji emisji odpowiadających celowi 1,5 °C i do sprawiedliwej transformacji prowadzącej do neutralności klimatycznej, aby przeciwdziałać zarówno podwójnemu liczeniu, jak i utrzymywaniu się ścieżek emisji, które są niezgodne z celami paryskimi lub opierają się na takich wariantach łagodzenia zmiany klimatu, które wiążą się ze znacznym ryzykiem odwrócenia, aby dalej wspierać zrównoważony rozwój i ogólnie zapewniać integralność środowiskową – w odniesieniu do podaży, popytu i procesów – rzetelną rozliczalność, przejrzystość, monitorowanie i ambicje, a także wysokiej jakości wyniki w zakresie łagodzenia zmiany klimatu.
17. ZACHEĆCA strony do podjęcia działań na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, aby osiągnąć postępy w realizacji globalnego celu w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu. ZOBOWIĄZUJE SIĘ, by uczestniczyć w realizacji dwuletniego programu prac ZEA–Belém w zakresie wskaźników pozwalających lepiej monitorować postępy w działaniach przystosowawczych i WZYWA wszystkie strony do zaangażowania się w prace techniczne nad tymi wskaźnikami w okresie poprzedzającym COP29 w celu ich opracowania przed COP30. ZACHEĆCA strony do przedstawiania, przyspieszenia i zakończenia realizacji krajowych planów rozdziału uprawnień, instrumentów politycznych oraz procesów lub strategii planowania, a także ZOBOWIĄZUJE SIĘ wspierać prace prowadzące do pozytywnego rezultatu dotyczącego oceny procesu realizacji krajowych planów rozdziału uprawnień w Baku.

18. **PODKREŚLA** znaczenie wdrożenia ram z ZEA na rzecz globalnej odporności na zmianę klimatu, które odgrywają kluczową rolę w wyznaczaniu kierunków działań przystosowawczych. **KŁADZIE NACISK** na zobowiązanie UE do czynienia tego zarówno w ramach działań wewnętrznych, jak i we współpracy międzynarodowej. **PRZYPOMINA** o pilnej potrzebie zwiększenia skali działań przystosowawczych i zapewnienia, by ramy te zostały wdrożone i by zostały zrealizowane ich ambitne cele, w tym m.in. dotyczące wody, żywności, zdrowia i ekosystemów. **PODKREŚLA**, że wskaźniki dotyczące ram ZEA powinny być opracowane specjalnie do celów przystosowania do zmiany klimatu, możliwe do przełożenia na działania, znaczące, jednoznaczne i osiągalne oraz powinny ułatwiać ocenę postępów w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu podczas kolejnych globalnych przeglądów.
19. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** osiągnięcie porozumienia w ramach nowego wspólnego programu prac z Szarm el-Szejk na temat wdrażania działań w dziedzinie klimatu w obszarach rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego oraz **ZOBOWIĄZUJE SIĘ** do rozpoczęcia prac w ramach przyjętego planu działania, w którym nakreślone zostaną działania podejmowane w ramach programu do czasu COP31 (2026 r.). **PODKREŚLA** znaczenie kontynuowania prac na rzecz wdrożenia przyjętej na COP28 w ZEA deklaracji w sprawie zrównoważonego rolnictwa, odpornych systemów żywnościowych i działań w dziedzinie klimatu, a także pilną potrzebę kontynuowania prac na rzecz zrównoważonych i odpornych systemów żywnościowych oraz **WYRAŻA SVOJE ZAANGAŻOWANIE** w dalszą współpracę z partnerami w tym zakresie.
20. **PODKREŚLA**, że rozliczalność, zarówno w odniesieniu do działań, jak i wsparcia, osiągnięta dzięki wzmocnionym ramom przejrzystości, będzie miała zasadnicze znaczenie dla budowania i utrzymania zaufania między stronami, ponieważ wszystkie strony realizują swoje zobowiązania w sposób przejrzysty, dokładny, kompletny, porównywalny i spójny. **WZYWA** wszystkie strony do przygotowania i przedłożenia swoich pierwszych dwuletnich sprawozdań na temat przejrzystości najpóźniej do końca roku oraz **JEST ZDECYDOWANA** także to zrobić, przy czym zauważa, że kraje najsłabiej rozwinięte i małe rozwijające się państwa wyspiarskie mogą przedkładać te sprawozdania według własnego uznania.

21. **PODKREŚLA** znaczenie zakończenia przeglądu rozszerzonego programu prac z Limy i związanego z nim planu działania w sprawie równości płci oraz kontynuacji tych prac w przyszłości. **PODTRZYMUJE SWOJE ZAANGAŻOWANIE** na rzecz zwiększania równouprawnienia płci i wzmocnienia pozycji wszystkich kobiet i dziewcząt na świecie, ponieważ ma to kluczowe znaczenie dla skutecznych działań w dziedzinie klimatu, osiągnięcia naszych celów klimatycznych i wzmocnienia globalnej odporności. **OCZEKUJE** na współpracę ze wszystkimi stronami w celu kontynuowania prac nad uwzględnianiem aspektu płci w procesie UNFCCC we wszystkich obszarach, organach i programach prac. **WZYWA** wszystkie strony do zapewnienia pełnego, równego, znaczącego i bezpiecznego uczestnictwa i przywództwa kobiet i dziewcząt w działaniach na rzecz klimatu poprzez budowanie zdolności, planowanie, podejmowanie decyzji, wdrażanie, monitorowanie i sprawozdawczość oraz **PRZYPOMINA** o swoim zobowiązaniu do realizacji tego celu.

WZMOCNIENIE DZIAŁAŃ, AMBICJI, MOŻLIWOŚCI I WSPARCIA

22. **DOCENIA** starania rządu Zjednoczonych Emiratów Arabskich podczas sprawowania przewodnictwa w COP28 i **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** przełomowy konsensus z ZEA, w którym podkreślono zakończenie ery paliw kopalnych poprzez stworzenie podstaw dla szybkiej, sprawiedliwej i uczciwej globalnej transformacji w kierunku gospodarek neutralnych dla klimatu dzięki głębokim, szybkim i trwałym redukcjom emisji zgodnie z celem ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 °C.
23. **PODKREŚLA**, że ograniczenie ocieplenia do 1,5 °C wymaga wspólnego wysiłku i dalszych działań ze strony wszystkich krajów, zwłaszcza dużych gospodarek, w tej krytycznej dekadzie. Wymaga to również osiągnięcia szczytowego poziomu globalnych emisji gazów cieplarnianych nie później niż w 2025 r., zmniejszenia ich o około 43 % do 2030 r. i o 60 % do 2035 r. w porównaniu z 2019 r. oraz jak najszybszego – najpóźniej do 2050 r. – osiągnięcia zerowych emisji gazów cieplarnianych netto.

24. WZYWA wszystkie strony do uwzględniania i odzwierciedlania globalnych wysiłków uzgodnionych w decyzji będącej wynikiem globalnego przeglądu poprzez szybkie, ambitne wdrożenie i zwiększenie NDC, które mają zostać przedłożone w odpowiednio wczesnym terminie przed COP30, zgodnie z porozumieniem paryskim. PRZYPOMINA o zawartym w decyzji GST apelu skierowanym do wszystkich stron, które jeszcze tego nie uczyniły, o ponowne przeanalizowanie i odpowiednie wzmocnienie celów na 2030 r. w swoich NDC, aby do końca 2024 r. dostosować je do określonego w porozumieniu paryskim celu dotyczącego temperatury, a także o pilne przedstawienie lub zmianę swoich długoterminowych strategii rozwoju niskoemisyjnego, by umożliwić sprawiedliwą transformację w kierunku zerowych emisji gazów cieplarnianych netto do 2050 r., z uwzględnieniem różnych uwarunkowań krajowych. Z OGROMNYM ZANIEPOKOJENIEM ODNOTOWUJE, że obecnie NDC stron porozumienia paryskiego są w ujęciu zbiorowym dalekie od umożliwienia ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 °C i osiągnięcia długoterminowych celów porozumienia paryskiego, i WZYWA wszystkie strony do dostosowania swoich polityk i środków do celów określonych w ich NDC zgodnie z porozumieniem paryskim. PODKREŚLA, że wszystkie państwa, a zwłaszcza duże gospodarki, powinny być: (i) znacznie zwiększyć poziom ambicji swoich NDC od przyjęcia porozumienia paryskiego, (ii) osiągnąć swoje szczytowe poziomy emisji gazów cieplarnianych lub (iii) poinformować, że nie zrobią tego przed 2025 r., a w swoich NDC zamieścić cel polegający na redukcji bezwzględnych wielkości emisji dla całej gospodarki i wszystkich gazów cieplarnianych.
25. PODKREŚLA, że UE realizuje wskazania globalnego przeglądu, w tym wdraża pakiet legislacyjny „Gotowi na 55”, który umożliwi Unii Europejskiej wdrożenie zaktualizowanego NDC na 2030 r. ZAZNACZA, że zgodnie z szacunkami Komisji ramy prawne pakietu „Gotowi na 55” po ich pełnym wdrożeniu mogłyby umożliwić UE i jej państwom członkowskim przekroczenie unijnego celu polegającego na redukcji emisji gazów cieplarnianych netto do 2030 r. o co najmniej 55 % w porównaniu z poziomami z 1990 r. W związku z tym PODKREŚLA znaczenie szybkiego i pełnego wdrożenia pakietu „Gotowi na 55”, przy czym należy pamiętać, że stwarza to możliwości i wyzwania, którymi należy się zająć.

26. PONAOWIA apel o odejściu od paliw kopalnych w systemach energetycznych w sposób sprawiedliwy, uporządkowany i uczciwy, zgodnie ze ścieżkami ograniczającymi wzrost ocieplenia do 1,5 °C, oraz o przyspieszenie działań w tej krytycznej dekadzie, tak aby osiągnąć neutralność emisyjną do 2050 r. zgodnie z danymi naukowymi. PONAOWIA apel o potrojenie mocy wytwórczej energii odnawialnej na świecie i podwojenie globalnego średniego rocznego tempa poprawy efektywności energetycznej do 2030 r. oraz o przyspieszenie wdrażania technologii bezemisyjnych i niskoemisyjnych. WZYWA do jak najszybszego wycofania tych dopłat do paliw kopalnych, które nie służą eliminowaniu ubóstwa energetycznego ani nie wspierają sprawiedliwej transformacji. W związku z tym PODKREŚLA również, że cele te muszą iść w parze z oszczędzaniem energii oraz stopniowym zaprzestaniem produkowania i zużywania energii z paliw kopalnych na całym świecie, PODKREŚLA, że w kontekście realizacji wszystkich globalnych wysiłków związanych z energią uzgodnionych w ramach konsensusu z ZEA, w sposób ustalony na szczeblu krajowym, przy jednoczesnym poszanowaniu koszyka energetycznego każdego kraju, strony wezwano do wniesienia wkładu w globalne wysiłki na rzecz przyspieszenia technologii bezemisyjnych i niskoemisyjnych zgodnie z pkt 28 GST. Ponadto PODKREŚLA potrzebę przyspieszenia dekarbonizacji przemysłu i unikania zablokowania emisji w sektorach przemysłu, z których emisje trudno zredukować, oraz Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE postępy międzynarodowych inicjatyw w tej dziedzinie.

27. **PODKREŚLA** znaczenie stopniowego globalnego wycofania paliw kopalnych o nieobniżonych emisjach oraz osiągnięcia szczytowego poziomu i zmniejszenia ich zużycia już w tym dziesięcioleciu, aby zapewnić niezbędne złagodzenie zmiany klimatu zgodnie z zaleceniami IPCC. W tym kontekście **PODKREŚLA**, jak ważne jest, by sektor energetyczny był w przeważającej mierze wolny od paliw kopalnych na długo przed 2050 r., oraz jak ważne jest, by starać się przejść na całkowicie lub w przeważającej mierze zdekarbonizowany globalny system energetyczny w latach 2030–2039, w którym nie będzie miejsca na nową energię pochodzącą z węgla, ponieważ w tym sektorze są już powszechnie dostępne opłacalne środki bezemisyjne, które przynoszą wiele korzyści m.in. dla zrównoważonego rozwoju, zdrowia ludzkiego i jakości powietrza, tworzenia miejsc pracy oraz bezpieczeństwa energetycznego, oraz by stopniowo wycofywać – w systemach energetycznych na całym świecie – wytwarzania energii elektrycznej z węgla o nieobniżonej emisji zgodnie z założeniem, że należy utrzymać możliwość realizacji celu 1,5 °C. Ponadto **ZAZNACZA**, że technologie obniżania emisji, które nie powodują poważnych szkód dla środowiska, występują w ograniczonej skali i należy je wykorzystać do redukcji emisji głównie z sektorów, z których emisje trudno zredukować, oraz że technologie usuwania dwutlenku węgla mają przyczyniać się do ujemnego bilansu globalnych emisji, **PODKREŚLA** też, że nie należy ich stosować, by opóźnić działania w dziedzinie klimatu w sektorach, w których dostępne są wykonalne, skuteczne i opłacalne alternatywy w zakresie łagodzenia zmiany klimatu, zwłaszcza w tej krytycznej dekadzie. Jednocześnie **UZNAJE** postępy osiągnięte w rozwijaniu technologii redukcji emisji oraz ich potencjalną rolę w redukcji emisji w sektorach, z których emisje trudno zredukować, aby przyspieszyć dekarbonizację i osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. **WZYWA** wszystkie strony, w szczególności inne duże gospodarki, do praktycznej realizacji swojego wkładu w globalne odchodzenie od paliw kopalnych w systemach energetycznych poprzez opracowanie i wdrożenie krajowych planów, polityk i działań. **PODKREŚLA**, że przemysł naftowo-gazowy powinien odgrywać wiodącą rolę w globalnych wysiłkach niezbędnych do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych; **PODKREŚLA** potencjał racjonalnej pod względem kosztów redukcji emisji metanu w sektorze wydobywania, produkcji i transportu paliw kopalnych, a także w sektorze rolnictwa i sektorze odpadów. **ZOBOWIĄZUJE SIĘ** do zaangażowania agencji takich jak MAE i IRENA we współpracę z UNFCCC w celu zapewnienia przejrzystej i terminowej sprawozdawczości w zakresie dążenia do potrojenia mocy wytwórczej energii odnawialnej na świecie oraz podwojenia globalnego średniego rocznego tempa poprawy efektywności energetycznej do 2030 r. zgodnie z zobowiązaniami podjętymi na COP28.

28. **PODKREŚLA** zapotrzebowanie na infrastrukturę wspomagającą, taką jak elektroenergetyczne sieci przesyłowe i dystrybucyjne, połączenia międzysystemowe i magazyny energii, oraz jej znaczenie dla dostępu do energii, konkurencyjności, umiarkowanych rachunków za energię, bezpieczeństwa energetycznego, zwiększania elastyczności systemu, elektryfikacji i zarządzania popytem. **POPIERA** dalsze wzmacnianie rozwoju umiejętności i wspieranie tworzenia zielonych miejsc pracy, które to działania umożliwiają czerpanie korzyści z transformacji energetycznej, oraz dalsze wzmacnianie globalnych wysiłków na rzecz rozwoju i wzmacniania godnych zaufania, zróżnicowanych, zrównoważonych, odpowiedzialnych, zasobooszczędnych i sprawiedliwych globalnych, regionalnych i lokalnych łańcuchów dostaw i wartości, aby przyspieszyć transformację energetyczną.
29. **PODKREŚLA**, że NDC przedstawione w kolejnej rundzie muszą uwzględniać postępy i najwyższy możliwy poziom ambicji; oraz **WZYWA** do dostosowania tych NDC do decyzji będącej wynikiem globalnego przeglądu i do celu 1,5 °C, zgodnie z najnowszymi danymi naukowymi, do uwzględnienia w NDC ogólnogospodarczych celów polegających na redukcji bezwzględnych wielkości emisji, obejmujących wszystkie gazy cieplarniane, sektory i kategorie, oraz do oparcia tych NDC na konkretnych politykach i środkach, oraz **PONAWIA** zawarte w konsensusie z ZEA wezwanie, by strony poinformowały w 2025 r. o swoich ustalonych na poziomie krajowym wkładach do 2035 r., zgodnie z pkt 2 decyzji 6/CMA.3. **PRZYWOŁUJE** wnioski IPCC, zgodnie z którymi rozwiązania pozwalające ograniczyć wzrost temperatury do 1,5 °C są dostępne, i będzie współpracować z partnerami w celu zapewnienia, aby rozwiązania te znalazły odzwierciedlenie w kolejnej rundzie NDC. **JEST ZAANGAŻOWANA** we współpracę z krajami partnerskimi, partnerami w dziedzinie rozwoju i organizacjami międzynarodowymi, takimi jak partnerstwo na rzecz NDC, w celu opracowania i wdrożenia ambitnych NDC.
30. **WYRAŻA ZADOWOLENIE** z opublikowania przez Komisję komunikatu na temat celu klimatycznego Europy na 2040 r. i ścieżki do osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej w 2050 r. oraz **ODNOTOWUJE** zawarte w nim zalecenia zgodne z danymi naukowymi. **ODNOTOWUJE**, że komunikat stanowi podstawę dyskusji i dostarcza informacji do podjęcia decyzji w sprawie celu UE na 2040 r. i kolejnego NDC, który ma zostać przedłożony z odpowiednim wyprzedzeniem przed COP30 zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z porozumienia paryskiego i wynikami globalnego przeglądu, w celu dawania przykładu, w oparciu o cel redukcji emisji, który ma zostać zaproponowany przez Komisję i uzgodniony zgodnie z wewnętrznymi procedurami UE; a jednocześnie trwają prace nad warunkami koniecznymi, by ułatwić zakończenie tego procesu. Ponadto **WZYWA** innych partnerów międzynarodowych, zwłaszcza dużych emitentów, do zwiększenia własnych ambicji, aby wprowadzić świat na ścieżkę zgodną z celem 1,5 °C.

31. UWYPUKLA znaczenie stabilnych i przewidywalnych ram politycznych dla zapewnienia jasności dla inwestorów, w tym przedsiębiorców, obywateli, a także decydentów, oraz potrzebę podjęcia w odpowiednim czasie decyzji w sprawie celu pośredniego na 2040 r., zgodnie z Europejskim prawem o klimacie i zobowiązaniami wynikającymi z porozumienia paryskiego oraz z celem 1,5 °C, z uwzględnieniem wyników globalnego przeglądu. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE śródkresowy przegląd 8. unijnego programu działań w zakresie środowiska (8. EAP); PODKREŚLA, że dla osiągnięcia priorytetowych celów 8. EAP i uwzględnienia wpływu społeczno-gospodarczego na wrażliwe sektory kluczowe znaczenie będzie miało dalsze wdrażanie aktów ustawodawczych przyjętych w następstwie Europejskiego Zielonego Ładu.
32. PRZYPOMINA, że zaangażowanie społeczności międzynarodowej w ramach silnego multilateralizmu opartego na zasadach ma podstawowe znaczenie dla skutecznego przeciwdziałania zmianie klimatu na całym świecie. PRZYPOMINA konkluzje Rady z dnia 18 marca 2024 r. w sprawie zielonej dyplomacji UE¹ i POTWIERDZA w związku z tym zobowiązanie do ścisłej współpracy z partnerami międzynarodowymi – za pośrednictwem aktywnej europejskiej dyplomacji ekologicznej, klimatycznej i energetycznej – w celu przyspieszenia globalnej sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu transformacji.
33. PODKREŚLA znaczenie skutecznej współpracy z krajami rozwijającymi się, w tym poprzez budowanie zdolności oraz pomoc techniczną i finansową ze wszystkich źródeł, aby sprostać wyzwaniom wynikającym ze zmiany klimatu i jej skutków oraz zapewnić korzyści płynące z przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu i odporną na jego zmianę.
34. Przyjmuje do wiadomości ustalenia IPCC, zgodnie z którymi rozwój odporny na zmianę klimatu uwzględnia przystosowanie się do zmiany klimatu i łagodzenie jej skutków w celu ułatwienia zrównoważonego rozwoju dla wszystkich, co jest możliwe dzięki zacieśnionej współpracy międzynarodowej. PODKREŚLA, że działania łagodzące, które ograniczają emisje CO₂, wraz ze znacznym ograniczeniem emisji innych gazów cieplarnianych, zmniejszają tempo i skalę ocieplenia, jednocześnie zwiększając skuteczność i zdolność planowania. PODKREŚLA, że większe tempo i skala zmiany klimatu zwiększają prawdopodobieństwo przekroczenia zdolności przystosowawczych, dlatego PODKREŚLA, że łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej uzupełniają przeciwdziałanie zmianie klimatu i mają dla niego zasadnicze znaczenie, oraz WZYWA do globalnej głębokiej, szybkiej i trwałej redukcji emisji do poziomu co najmniej zerowej emisji netto CO₂ zgodnie ze ścieżkami ograniczającymi wzrost ocieplenia do 1,5 °C, co pozwoli zachować naszą zdolność przystosowawczą.

¹ Dok. 7865/24.

35. UZNAJE, że coraz ważniejsze jest, by poprawiać zdolności przystosowawcze, budować odporność i zmniejszać podatność na zmianę klimatu, oraz PODKREŚLA kluczową rolę całościowych, inkluzywnych i skutecznie wdrażanych krajowych strategii i planów adaptacji. WZYWA wszystkie strony, by jeszcze bardziej starały się integrować przystosowanie się do zmiany klimatu i odporność w odpowiednich istniejących politykach, sektorach, programach i działaniach, włączając je do głównego nurtu takich polityk, programów i działań, ponieważ wysiłki te mają kluczowe znaczenie, by przeciwdziałać rosnącym zagrożeniom związanym ze zmianą klimatu. PODKREŚLA, że UE wspiera międzynarodową odporność i gotowość na zmianę klimatu oraz strategie polityczne i zachęty, które promują inwestycje odporne na zmianę klimatu, i ukierunkowane wsparcie dla krajów partnerskich, w szczególności w odniesieniu do działań, które pomagają realizować poszczególne etapy cyklu polityki w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu (ocena ryzyka, planowanie, wdrażanie, monitorowanie, ewaluacja i wyciąganie wniosków).
36. PODKREŚLA, że kompleksowe zarządzanie ryzykiem klimatycznym ma kluczowe znaczenie dla budowania długoterminowej odporności na zmianę klimatu oraz dla zapobiegania stratom i szkodom związanym z niekorzystnymi skutkami zmiany klimatu, a także dla ograniczania oraz usuwania tych strat i szkód. PODKREŚLA, że UE i jej państwa członkowskie nieustannie starają się zapobiegać zagrożeniom wynikającym ze zmiany klimatu, zarówno w Unii, jak i poza jej granicami, oraz zmniejszać te zagrożenia – starania te widać w formułowaniu i wdrażaniu strategii i planów adaptacyjnych przez wszystkie państwa członkowskie, we wspieraniu europejskiej misji w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i w realizacji unijnej strategii adaptacyjnej. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE Europejską ocenę ryzyka związanego z klimatem (EUCRA) oraz komunikat Komisji w sprawie zarządzania ryzykiem klimatycznym, które pomogą określać strategiczne priorytety związane z przystosowaniem się do zmiany klimatu w Europie oraz kształtować politykę w sektorach wrażliwych na zmianę klimatu, i z dużym zaniepokojeniem ODNOTOWUJE zawarte tam informacje o bezpośrednim niebezpieczeństwie i zagrożeniach, jakie zmiana klimatu stwarza dla obywateli, systemu finansowego i całej gospodarki, oraz o tym, że wiele zidentyfikowanych zagrożeń osiągnęło poziom krytyczny i wymaga podjęcia pilnych i zdecydowanych działań.

37. **PODKREŚLA**, że ograniczenie wzrostu temperatury na świecie do 1,5°C będzie miało zasadnicze znaczenie dla zapobiegania stratom i szkodom związanym z niekorzystnymi skutkami zmiany klimatu, dla ich ograniczania oraz usuwania. **PONOWNIE PODKREŚLA** zdecydowane zaangażowanie UE w intensyfikację działań na rzecz zapobiegania stratom i szkodom, ich ograniczania oraz usuwania zgodnie z art. 8 porozumienia paryskiego. **PODKREŚLA**, że nie ma jednego sposobu reagowania na straty i szkody oraz że należy wzmocnić całą gamę reakcji, a także poprawić synergie i spójność między istniejącymi i nowymi rozwiązaniami w zakresie reagowania na straty i szkody na całym świecie.
38. **PRZYJMUJE DO WIADOMOŚCI** zadeklarowane w Dubaju i w późniejszym czasie wkłady umożliwiające praktyczne uruchomienie Funduszu Strat i Szkód; w związku z tym **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** prace przeprowadzone przez radę tego funduszu w celu terminowego zakończenia prac nad ustaleniami zarządczymi i instytucjonalnymi. **PODKREŚLA**, że działanie funduszu powinno być spójne z mechanizmami finansowania i należy w jego ramach wykorzystywać istniejące mechanizmy, takie jak Warszawski Międzynarodowy Mechanizm Strat i Szkód Związanych ze Skutkami Zmian Klimatu, jego Komitet Wykonawczy i sieć z Santiago. **PODKREŚLA** znaczenie szybkiego praktycznego uruchomienia nowych mechanizmów finansowania, w tym funduszu, w kontekście istniejącego i nowego obrazu sytuacji w celu wspierania krajów rozwijających się, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmiany klimatu, a także dalszego udzielania wsparcia, na zasadzie dobrowolności, z wielu różnych źródeł finansowania, w tym dotacji i pożyczek preferencyjnych ze źródeł publicznych, prywatnych i innowacyjnych. **WZYWA** ponadto do tego, by wszystkie istniejące inicjatywy i instytucje, takie jak wielostronne banki rozwoju, międzynarodowe instytucje finansowe, fundusze klimatyczne, agencje ONZ, agencje dwustronne i inni odpowiedni interesariusze zgodnie ze swoimi mandatami angażowali się w działania dotyczące szkód i strat oraz w sposób spójny i skoordynowany wspierali starania podejmowane w tej dziedzinie.

39. UZNAJE, że publiczne finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu, w tym międzynarodowe finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu, ma nadal kluczowe znaczenie dla wspierania krajów i społeczności podatnych na zagrożenia, zwłaszcza tych dotkniętych skutkami zmiany klimatu w sposób nieproporcjonalny, głównie w krajach najsłabiej rozwiniętych i małych rozwijających się państwach wyspiarskich, w tym do celów przystosowania się do zmiany klimatu. KŁADZIE NACISK na znaczenie wykorzystywania oficjalnej pomocy rozwojowej w sposób efektywny i stymulujący uruchamianie zasobów z innych źródeł. ZWRACA UWAGĘ na bieżące wyzwania dotyczące dostępu do finansowania działań w związku ze zmianą klimatu, przed którymi to wyzwaniami stoi wiele krajów rozwijających się, w szczególności kraje o znacznie ograniczonych możliwościach, oraz na potrzebę dalszych wysiłków w celu sprostania takim wyzwaniom, aby umożliwić krajom rozwijającym się o ambitnych NDC przyspieszenie ich krajowej transformacji klimatycznej i energetycznej oraz wzmocnienie krajowej odporności na zmianę klimatu.
40. Z SATYSFAKCJĄ PRZYJMUJE osiągnięcie przez kraje rozwinięte celu polegającego na wspólnym przeznaczeniu 100 mld USD na finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu dla krajów rozwijających się w kontekście znaczących działań łagodzących i przejrzystości w realizacji – w 2022 r. na działania te uruchomiono i przekazano kwotę w wysokości 115,9 mld EUR. PRZYPOMINA w tym względzie o znaczącym wkładzie wniesionym przez UE i jej państwa członkowskie i POTWIERDZA ich zaangażowanie na rzecz dalszej realizacji tego celu do 2025 r. PODTRZYMUJE także zobowiązanie do dalszego zwiększania synergii między programami działań w zakresie finansowania na rzecz klimatu, różnorodności biologicznej i zrównoważonego gospodarowania gruntami. UZNAJE potrzebę określenia i wykorzystania istniejących oraz nowych i innowacyjnych źródeł finansowania, w tym z sektora paliw kopalnych, aby wspierać kraje najbardziej podatne na zagrożenia w łagodzeniu skutków zmiany klimatu i budowaniu odporności na nią. Ponadto UZNAJE potrzebę dalszej poprawy uwzględniania aspektu płci w finansowaniu działań związanych ze zmianą klimatu.
41. DOSTRZEGA znaczenie zwiększenia skali finansowania na rzecz budowania odporności i zwiększania zdolności przystosowawczych do zmiany klimatu. POTWIERDZA determinację UE i jej państw członkowskich, by odpowiedzieć na pilną potrzebę podwojenia do 2025 r., w porównaniu z poziomami z 2019 r., zbiorowego finansowania działań w związku ze zmianą klimatu udzielanego krajom rozwijającym się przez kraje rozwinięte na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu. PODKREŚLA kluczową rolę międzynarodowego finansowania na warunkach preferencyjnych i krajowego finansowania publicznego we wspieraniu i mobilizowaniu wysiłków na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu poprzez właściwe programowanie, planowanie i budżetowanie, które poprawiają dostęp do finansowania prywatnego i uwzględniają taki rodzaj finansowania.

42. POWTARZA, że zapewnienie spójności globalnych przepływów finansowych ze ścieżką prowadzącą do niskiej emisji gazów cieplarnianych i rozwoju odpornego na zmianę klimatu stanowi jeden z zasadniczych celów porozumienia paryskiego. PODKREŚLA, że wymaga to podjęcia pilnych działań o charakterze globalnym, które obejmują dalszą i przyspieszoną reformę międzynarodowej architektury finansowej. PRZYPOMINA, że nie da się zapewnić poziomów finansowania niezbędnych do osiągnięcia neutralnej dla klimatu i odpornej gospodarki światowej wyłącznie z finansowania publicznego oraz że uruchamianie prywatnych i innowacyjnych źródeł finansowania działań związanych ze zmianą klimatu ma zasadnicze znaczenie dla pomyślnej i sprawiedliwej transformacji. PODKREŚLA, że największa część wymaganych inwestycji w transformację ekologiczną będzie musiała zostać sfinansowana z inwestycji prywatnych i DOSTRZEGA, że takie wysiłki obejmują dostosowanie – we wszystkich państwach – krajowych i międzynarodowych systemów finansowych, tak by przekierowywać publiczne i prywatne przepływy finansowe ze szkodliwych dla klimatu działań wysokoemisyjnych na rozwój charakteryzujący się niskim poziomem emisji gazów cieplarnianych i odpornością na zmianę klimatu. PODKREŚLA potrzebę zmobilizowania sektora prywatnego na dużą skalę dzięki skutecznym i wiarygodnym ramom polityki zdolnym do zaradzenia niedoskonałościom rynku i innym barierom w celu zwiększenia inwestycji. ZACHEĆCA wszystkie strony do zwiększenia przejrzystości i solidności sprawozdawczości dotyczącej finansowania publicznego i prywatnego zapewnianego i uruchamianego na działania w dziedzinie klimatu i w tym kontekście UZNAJE potrzebę poczynienia postępów we wdrażaniu, monitorowaniu i śledzeniu dostosowywania przepływów finansowych oraz potrzebę dostarczania uczestnikom rynku spójnych, porównywalnych i wiarygodnych informacji. Z głębokim zaniepokojeniem ODNOTOWUJE skalę finansowania prywatnego nadal wspierającego na całym świecie działania niedostosowane do porozumienia paryskiego, zwłaszcza w sektorze paliw kopalnych, oraz w dalszym ciągu stosowane szkodliwe zachęty pomimo decyzji uzgodnionych, odpowiednio, w Glasgow – w sprawie ich stopniowego wycofywania oraz w Paryżu – w sprawie dostosowania przepływów finansowych zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. c)., który wprowadza m.in. wymóg globalnego ograniczenia przepływów inwestycyjnych w kierunku infrastruktury paliw kopalnych, przy jednoczesnym uznaniu, że niektóre inwestycje, w tym mające na celu zmianę przeznaczenia i dostosowanie infrastruktury do przyszłych wyzwań, są potrzebne i zgodne ze ścieżką ograniczającą wzrost ocieplenia do 1,5 °C. UZNAJE ustalenia IPCC, zgodnie z którymi przepływy finansowania paliw kopalnych ze środków publicznych i prywatnych nadal przewyższają przepływy na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu i łagodzenia jej skutków.

43. ZACHEĆCA wielostronne banki rozwoju i inne międzynarodowe instytucje finansowe, by w granicach swoich mandatów wzmogły wysiłki na rzecz wspierania wdrażania wyników globalnego przeglądu, w tym poprzez zwiększoną mobilizację prywatnego finansowania działań w związku ze zmianą klimatu i środków mających na celu poprawę warunków sprzyjających zapewnieniu skutecznego wdrażania finansowania działań w związku ze zmianą klimatu oraz dostosowanie ich strategii, działań i inwestycji do celów porozumienia paryskiego, w tym poprzez podjęcie niezbędnych reform w ramach szerszej reformy międzynarodowej architektury finansowej w kontekście zapewnienia spójności wszystkich przepływów finansowych ze ścieżką prowadzącą do niskiego poziomu emisji gazów cieplarnianych i rozwoju odpornego na zmianę klimatu, a także do dalszego zwiększania skali, skuteczności i uproszczonego dostępu do finansowania działań związanych ze zmianą klimatu. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE bieżące wysiłki wielostronnych banków rozwoju na rzecz zwiększenia wykorzystania finansowania działań w związku ze zmianą klimatu, dostosowania pożyczek i operacji do celów porozumienia paryskiego oraz dalszego rozwijania wspólnego podejścia do monitorowania i sprawozdawczości w zakresie wyników finansowania działań w związku ze zmianą klimatu, a także wspólnej metodyki wielostronnych banków rozwoju w zakresie dostosowania do porozumienia paryskiego, przeglądu ram adekwatności kapitałowej grupy G-20 i innych strategii opracowanych przez szereg kluczowych wielostronnych banków rozwoju, w tym – jako liderów – Europejskiego Banku Inwestycyjnego, a także Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju i Grupy Banku Światowego, oraz WZYWA do szybkiego wdrożenia tych wysiłków. PODKREŚLA ważną rolę, jaką wielostronne banki rozwoju muszą odegrać w osiągnięciu globalnych celów w zakresie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej do 2030 r., aby przyczynić się do sprawiedliwego i uczciwego odchodzenia od paliw kopalnych, co umożliwi zwiększenie udziału inwestycji w krajach rozwijających się i gospodarkach wschodzących.
44. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE uznanie w globalnym przeglądzie roli rządów, banków centralnych, banków komercyjnych, inwestorów instytucjonalnych i innych podmiotów finansowych w celu poprawy oceny ryzyka finansowego związanego z klimatem i zarządzania nim, zapewnienia lub zwiększenia dostępu do finansowania działań w związku ze zmianą klimatu we wszystkich regionach i sektorach geograficznych oraz PODKREŚLA potrzebę zbadania innowacyjnych możliwości rozszerzenia źródeł preferencyjnego finansowania działań w dziedzinie klimatu, w tym m.in. ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych, opłat za wdrażanie działań w dziedzinie klimatu, a tym samym umożliwienia ograniczenia szkodliwych zachęt. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE prace Globalnego Przeglądu Ekspertów ds. Zadłużenia, Przyrody i Klimatu oraz Paktu Paryskiego na rzecz Ludzi i Planety.

45. **PODKREŚLA**, że ustalanie opłat za emisję gazów cieplarnianych odnosi skutek w postaci ograniczenia emisji, pobudzania ekologicznego finansowania oraz jednoczesnego przekształcania sektorów energii i przemysłu, czego przykładem jest unijny system handlu uprawnieniami do emisji. **ZACHĘCA** partnerów do współpracy z UE nad opracowaniem globalnego podejścia do ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych oraz **POPIERA** i **ZACHĘCA** wszystkie jurysdykcje do wprowadzenia lub udoskonalenia własnych wewnętrznych mechanizmów ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych, podkreślając ich potencjał w zakresie zwiększenia dochodów, aby wspierać wdrażanie ich NDC, między innymi poprzez dostosowanie instrumentów ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych do wezwania do działania na rzecz rynków uprawnień do emisji dwutlenku węgla dostosowanych do porozumienia paryskiego oraz angażowanie się w międzynarodowe inicjatywy, takie jak koalicja ministrów finansów na rzecz działań w dziedzinie klimatu, inicjatywa z Bridgetown i deklaracja klimatyczna z Nairobi. **PODKREŚLA**, że konieczne są działania na rzecz zwiększenia skali globalnego ustalania opłat za emisję gazów cieplarnianych.

INTERESARIUSZE NIEBĘDĄCY STRONAMI ORAZ INNE ORGANIZACJE I PROCESY MIĘDZYNARODOWE

46. **UWYPUKLA** znaczenie i konieczność działań interesariuszy niebędących stronami, w szczególności społeczeństwa obywatelskiego, przedsiębiorstw, instytucji finansowych, miast i władz szczebla niższego niż krajowy, ludności rdzennej, społeczności lokalnych, młodzieży i instytucji badawczych, w tym w ramach procesu UNFCCC, oraz **ZACHĘCA** do stałego zaangażowania w skuteczne wdrażanie porozumienia paryskiego i wdrażanie wyników globalnego przeglądu, w tym za pośrednictwem światowego programu działań na rzecz klimatu. **PODKREŚLA** w szczególności kluczową rolę sektora prywatnego i finansowania prywatnego. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** i **ZACHĘCA** do intensywnego zaangażowania się obu liderów wysokiego szczebla w rozwój działań na rzecz klimatu. **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** również silne zaangażowanie podmiotów gospodarczych mających siedzibę w Unii na rzecz zapewnienia rozwiązań służących przyspieszeniu działań w dziedzinie klimatu na całym świecie. **UZNAJE** zdecydowane apele społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza dzieci i młodzieży, o ambitniejsze działania w dziedzinie klimatu, z uwzględnieniem równości międzypokoleniowej, oraz potrzebę przeprowadzenia społecznie korzystnej transformacji ekologicznej uwzględniającej potrzeby ludzi; w tym kontekście **DOSTRZEGA** potrzebę inkluzywnego udziału społeczeństwa, publicznego dostępu do informacji i sprzyjających warunków na rzecz aktywnego zaangażowania, a także dostępu do informacji w planowaniu i realizacji działań w dziedzinie klimatu. **PODKREŚLA** znaczenie kształcenia, szkolenia, udziału społeczeństwa i współpracy międzynarodowej w zakresie zmiany klimatu zgodnie z działaniami na rzecz upodmiotowienia klimatu.

47. Zgodnie z globalnym przeglądem APELUJE o rozwiązania umożliwiające przejście na zrównoważone style życia, modele konsumpcji i produkcji, w tym poprzez podejście oparte na gospodarce o obiegu zamkniętym, UZNAJE rosnący popyt na paliwa kopalne i energię do produkcji tworzyw sztucznych oraz wzajemne powiązania ze zmianą klimatu i szkodliwy wpływ zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi na odporność na zmianę klimatu, zdrowie ludzi i ekosystemy. WZYWA do wyeliminowania zanieczyszczenia środowiska tworzywami sztucznymi i Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE prace międzyrządowego komitetu negocjacyjnego (INC) nad ustanowieniem międzynarodowego prawnie wiążącego instrumentu w celu wyeliminowania zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi.
48. UZNAJE przywództwo i obowiązki podmiotów lokalnych, w tym władz lokalnych i regionalnych, w zakresie przyspieszania i rozszerzania sprawiedliwych społecznie działań w dziedzinie klimatu. APELUJE o rozwiązania odzwierciedlające znaczenie przejścia na zrównoważone style życia i zrównoważone wzorce konsumpcji i produkcji oraz PROPAGUJE skuteczne angażowanie obywateli w przechodzenie na takie style życia, w tym poprzez podejście oparte na gospodarce o obiegu zamkniętym, i PODKREŚLA potrzebę ściślejszej współpracy z samorządami i społecznościami lokalnymi i regionalnymi w zakresie przygotowywania i wdrażania NDC, krajowych planów działania i strategii oraz strategii na rzecz rozwoju lokalnego.
49. PRZYPOMINA, że należy skutecznie zająć się emisjami pochodzącymi z międzynarodowego lotnictwa i transportu morskiego, a ostatecznie osiągnąć ich neutralność emisyjną. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE postępy poczynione przez Międzynarodową Organizację Morską (IMO) w zmienionej strategii w zakresie emisji gazów cieplarnianych, która obejmuje zwiększone wspólne ambicje co do osiągnięcia neutralności emisyjnej żeglugi międzynarodowej do lub około 2050 r., z orientacyjnymi punktami kontrolnymi na lata 2030 i 2040. Strategia w zakresie emisji gazów cieplarnianych obejmuje również nowy poziom ambicji w odniesieniu do absorpcji do 2030 r. alternatywnych technologii, paliw lub źródeł energii o zerowych lub niemal zerowych emisjach gazów cieplarnianych. ZACHĘCA IMO, by kontynuowała prace nad środkami średnioterminowymi i ich przyjęciem do 2025 r., które to środki powinny zapewnić realizację wszystkich celów strategii i obejmować normę regulującą stopniowe zmniejszanie intensywności emisji gazów cieplarnianych z paliw żeglugowych oraz mechanizm ustalania cen emisji gazów cieplarnianych z transportu morskiego. WZYWA państwa członkowskie Organizacji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego (ICAO) do uzgodnienia przez Zgromadzenie ICAO w 2025 r. poziomu ambicji mechanizmu CORSIA zgodnie z jego długoterminowym zamierzonym celem, jakim jest osiągnięcie celów porozumienia paryskiego.

50. Ponownie PODKREŚLA kluczowe znaczenie utrzymania, ochrony i odbudowy przyrody oraz ekosystemów morskich, słodkowodnych, przybrzeżnych i lądowych dla osiągnięcia celu 1,5 °C, w tym poprzez wzmożone wysiłki na rzecz powstrzymania i odwrócenia wylesiania i degradacji lasów do 2030 r. oraz poprzez ochronę i odbudowę oceanów oraz ekosystemów przybrzeżnych i słodkowodnych, a także kluczowe znaczenie zachowania ekosystemów górskich, zwłaszcza regionów szczególnie podatnych na zmianę klimatu, jak uznano również w globalnym przeglądzie, PRZYPOMINAJĄC swoje zachęty do dalszego wzmacniania działań w dziedzinie klimatu opartych na oceanach oraz Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC dialog na temat oceanów i zmiany klimatu, który odbył się w ramach UNFCCC.
51. UWYPUKLA potrzebę zajęcia się kwestią powiązania między wodą a klimatem. W tym kontekście PRZYPOMINA konkluzje Rady w sprawie wody w działaniach zewnętrznych UE² oraz konkluzje Rady Europejskiej, w których uznano potrzebę zintensyfikowania unijnych i globalnych działań na rzecz wody i podkreślono znaczenie strategicznego podejścia do bezpieczeństwa wodnego³. UZNAJE centralną rolę ekosystemów wodnych, zwłaszcza terenów podmokłych i ekosystemów przybrzeżnych, w łagodzeniu zmiany klimatu i przystosowywaniu się do niej oraz potrzebę ochrony i odbudowy zasobów wodnych oraz zrównoważonego zarządzania nimi, a w związku z tym skupienie się na rozwiązaniach opartych na zasobach przyrody i podejściach ekosystemowych w celu zminimalizowania negatywnych skutków zmiany klimatu i zwiększenia zdolności przystosowawczych. Z SATYSFAKCJĄ PRZYJMUJE wyniki konferencji ONZ w 2023 r. w sprawie wody, jej Agendę działań na rzecz wody oraz wdrożenie konwencji wodnej, a także wdrożenie systemowej strategii ONZ dotyczącej wody i warunków sanitarnych, m.in. poprzez uwzględnianie ekosystemów wodnych i słodkowodnych w odpowiednich procesach ONZ. UZNAJE centralną rolę planowania przestrzennego w przystosowywaniu się do zmiany klimatu, np. przez uwzględnianie – przy planowaniu działań – niedoboru wody i ryzyka powodziowego spowodowanych zmianą klimatu.
52. ODNOTOWUJE bezprecedensowy wzrost częstotliwości i skali ekstremalnych zjawisk klimatycznych, zmian we wzorcach pogodowych i klęsk żywiołowych, szkodzących materialnemu i niematerialnemu dziedzictwu kulturowemu, a także siłę kultury i dziedzictwa w zwiększaniu świadomości i aktywowaniu synergii na wszystkich szczeblach społeczeństwa w celu podejmowania działań w dziedzinie klimatu i Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego do ram ZEA na rzecz globalnej odporności na zmianę klimatu.

² Dok. 14108/21.

³ Dok. EUCO 4/23.